

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
ในจังหวัดชัยภูมิ กรณีศึกษา ตำบลนาฝาย
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF ORGANIC RICE
FARMERS IN CHAIYAPHUM PROVINCE. CASE STUDY, NA FAI
SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE

¹วิศรุต สวงโท, ²สมปอง สุวรรณภุมมา และ ³ณัฐดนัย แก้วโพนงาม

¹Wisarut Shuangtho, ²Sompong Suwannaphuma and

³Natdanai Kaewphonngam

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย
Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.

¹Wisarut_s@gmail.com

Received July 12, 2021; Revised October 9, 2021; Accepted November 20, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ และ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ กรณีศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาร์ยามานะ (Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน มาใช้หาข้อมูลในการสัมภาษณ์

¹ นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ผลการวิจัย พบว่า1) ระดับการพัฒนาเกษตรกรโดยรวมทุกด้าน พบว่า ระดับการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.06$ S.D.=.37) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านสังคมและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.11$ S.D.=.37) ด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.08$ S.D.=.17) และด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.01$ S.D.=.68) ตามลำดับ2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านบทบาทท้องถิ่น X_4 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ X_3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน X_1 ตามลำดับ และ 3) แนวทาง การพัฒนาควรรศึกษาสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตามสภาพแวดล้อม สภาพที่ดินอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นไปตามแผนงานโครงการโดยมีการติดตามและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ ทั้งปรับปรุงพื้นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนา จัดวางแนวทางให้ชุมชนมีการแต่งตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการกำหนดข้อตกลงในการนำกฎบังคับใช้ จัดประชุม/เวทีประชาคมหารือแก้ไขปัญหาประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการหรือแก้ไขปัญหาการพัฒนาเกษตรกรจัดตั้งกองทุนในการพัฒนาเกษตรกร หนุนักในการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีอิทธิพล, พัฒนาเกษตรกร, ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to study the factors influencing the development of organic rice farmers in Chaiyaphum Province; 2) to study the level of the development of organic rice farmers in Chaiyaphum Province; and 3) to find a guideline for the development of organic rice farmers in Chaiyaphum Province as a case study in Na Fai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province. It was a mixed methods of quantitative and qualitative research by using a five rating scales questionnaire with statistical confidence value at 0.82. The sample group of this research included the people who had the legal rights to vote in Na Fai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province. The sample group size of 383 people was calculated through Taro Yamane. The qualitative research was done through in-depth interviews with 10 key informants. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, average ($\bar{x}$) and

standard deviations (S.D). Findings of this research were as the followings. 1) The overall level of the development of organic rice farmers in Chaiyaphum Province, a case study in Na Fai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province, was at a moderate level ($\bar{X}$ =3.06 S.D.=.37) and all the aspects could be chronologically arranged from the highest to the lowest as follows: social and community aspect at moderate level ($\bar{X}$ =3.11 S.D.=.37); geographical environment aspect at a moderate level ($\bar{X}$ =3.08 S.D.=.17); and technological aspect at a moderate level ($\bar{X}$ =3.01 S.D.=.68). 2) Regarding the factors influencing the development of organic rice farmers in Chaiyaphum Province, a case study in Na Fai Subdistrict, Muang District, Chaiyaphum Province, it could be chronologically arranged as follows: the role of locality (X_4); the support of government sector (X_3); and the participation of the community (X_1). 3) Regarding the guideline for development, there should be a study on the environmental context that facilitates the development of soil condition, tools and equipment, the development of farmers according to programs and projects through monitoring and evaluation in relation to environmental and geographical contexts. In soil adaptation, related agencies should introduce new technology for the development. The community should be guided in establishing task forces or committees that they can have their roles in: establishing rules and regulations for enforcement; organizing community meetings for solving problems; coordinating related agencies for their support in managing or solving problems of the development of the farmers; establishing revolving funds for developing farmers; and cultivating the awareness on the development of organic rice farmers.

Keywords: Influencing Factors; Development of farmers; Organic Rice farmers

บทนำ

ปัจจุบันเกษตรอินทรีย์เป็นกระบวนการจัดการด้านการผลิตแบบองค์รวมที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศรวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุอันตรายจากการสังเคราะห์และไม่ใช้พืช สัตว์หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรม มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวังเพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์และคุณภาพ ที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ทุกขั้นตอน ซึ่งระบบการรับรองสินค้าอินทรีย์ที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบันสามารถจำแนกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1)ตามความต้องการของตลาดแนวทางนี้ ต้องมีหน่วยตรวจรับรองบุคคลที่สามเป็นผู้ให้การรับรองระบบการผลิตการกล่าวอ้างหรือติดฉลาก สินค้าอินทรีย์จะต้องปฏิบัติตาม

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์จึงทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์สามารถค้าขายได้ทั่วโลก 2)ตามการขับเคลื่อนจากเกษตรกรผู้ผลิตเองที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางอาหารโดยการผลิตสำหรับไว้บริโภคในครอบครัวและเหลือขายบริเวณใกล้เคียงโดยไม่จำเป็นต้องขอการรับรองทุกกรณีตามท้องค้การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550)

การพัฒนาเกษตรอินทรีย์นับได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาจากการทำเกษตรเคมีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นระบบการผลิตทางการเกษตรที่หลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและฮอร์โมนต่างๆ แต่เน้นมุ่งเน้นไปที่การใช้อินทรีย์วัตถุเช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยชีวภาพในการบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียนหรือใช้อินทรีย์วัตถุต่างๆปกคลุมหน้าดินอยู่เสมอสร้างความหลากหลายที่สัมพันธ์กันอย่างสมดุลในระบบนิเวศโดยการปลูกพืชร่วมกันหลายชนิดซึ่งนับเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยังเป็นการลดความเสี่ยงจากปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด รวมถึงเน้นให้ศัตรูธรรมชาติควบคุมศัตรูพืชเองโดยไม่ใช้สารเคมีซึ่งเป็นการสร้างสมดุลในระบบนิเวศทางการเกษตรอีกวิธีหนึ่งซึ่งแนวทางในการพัฒนาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากเกษตรเคมีโดยใช้เกษตรอินทรีย์นี้สอดคล้องกับแนวคิดในด้านการสร้างความมั่นคง ทางด้านอาหารโดยส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวพระราชดำริรวมถึงขยายกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่และสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์เกษตรผสมผสานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเพื่อลดการใช้สารเคมีและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสอดคล้องและสนับสนุนตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นปรัชญาแนวทางปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตของประชาชนทุกระดับให้มีความพอเพียงซึ่งหมายถึง (แพรวรินทร์ มหาวรรณ, 2551)

พื้นที่จังหวัดชัยภูมิเกษตรกรมีการปลูกข้าวทั้งใช้สารเคมีเพื่อกระตุ้นให้ข้าวมีใบสวย ลำกอใหญ่ทันต่อความต้องการของเกษตรกรและการปลูกข้าวอินทรีย์แบบเป็นระบบการผลิตข้าวที่ไม่ใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิดสัดส่วนการปลูกข้าวในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1,590,113.29 ไร่ ในเขตอำเภอ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 162,812.07 ไร่และในตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ทั้งหมดจำนวน 12,652 ไร่ ข้าวที่ปลูกใช้สารเคมีพื้นที่ จำนวน 9,975 ไร่และจำนวนพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ จำนวน 2,677 ไร่การปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลนาฝายเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาอย่างหนักในการทำเกษตรอินทรีย์ทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นที่ชัดเจน และการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชก่อให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างในสิ่งแวดล้อม เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ข้าวอินทรีย์โนนพระคำ 1 หมู่ 12 ข้าวอินทรีย์โนนพระคำ 2 หมู่ 12 ข้าวอินทรีย์โนนพระคำ 3 หมู่ 12 ข้าวอินทรีย์นา

ฝาย หมู่ 11 กลุ่ม 1 ข้าวอินทรีย์นาฝาย หมู่ 11 ข้าวอินทรีย์บ้านช่อระกา หมู่ 18กลุ่ม 1 ข้าวอินทรีย์บ้านช่อระกาหมู่ 18 กลุ่ม 2 ข้าวอินทรีย์บ้านกุดขมิ้นหมู่ที่ 7 ข้าวอินทรีย์บ้านพลัง 10 ข้าวอินทรีย์ นาฝายกลุ่ม 2 หมู่ 2 ข้าวอินทรีย์นาฝายกลุ่ม 1 หมู่ 3 ข้าวอินทรีย์นาฝายกลุ่ม 2 หมู่ 3 เกษตรอินทรีย์บ้านโนนมะเกลือ 1 เกษตรอินทรีย์บ้านโนนมะเกลือ 2 ข้าวอินทรีย์บ้านช่อระกาหมู่ 17 กลุ่ม 1 ข้าวอินทรีย์บ้านช่อระกาหมู่ 17 กลุ่ม 2 ข้าวอินทรีย์บ้านช่อระกา หมู่ 9 และข้าวอินทรีย์นาฝายกลุ่ม 1 หมู่ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชัยภูมิ, 2564) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ไม่ว่าจะแนวทางใดต้องพัฒนาเป็นองค์รวมตลอดห่วงโซ่การผลิต การแปรรูปถึงการตลาด ให้เป็นการเกษตรที่ทันสมัย มีนวัตกรรม มีการเชื่อมโยงการผลิตจากชนบทสู่ผู้บริโภคในเมืองด้วยระบบต่างๆ ได้แก่ ระบบโลจิสติกส์ ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล และระบบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยมีกลุ่มผู้ผลิตเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนาไปด้วยกันจากทุกภาคส่วน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้บริโภคผู้ประกอบการหน่วยงานและองค์กรภาครัฐและเอกชนมาเป็นหุ้นส่วนร่วมกันพัฒนาไม่มีสูตรสำเร็จ ประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับระดับการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ และแนวทางการพัฒนาการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้มีวิธีการดำเนินการต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1 ตำบล จำนวน 9,034 คน (รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านประจำปีพ.ศ.2564 จังหวัดชัยภูมิ.ข้อมูล ณ วันที่ 27 กรกฎาคม 2564) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified RandomSampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมากมีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ (Stratum) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้นี้มีความครบถ้วนครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 383 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2542)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการใชแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นโดยศึกษาเอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตามของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือนระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และระยะเวลาพักอาศัยในพื้นที่มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) เป็นมาตรานามบัญญัติ (Nominal scale) และเรียงลำดับ (Ordinal scale)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีและด้านสังคมและชุมชน มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านบทบาทท้องถิ่น และด้านบทบาทผู้นำชุมชนมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ โดยใช้การแปรผลของเบสท์ (Best,1981) การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานจำแนกตามเพศ ด้วยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) ส่วนอายุ สถานภาพประเภทพนักงานจ้าง ระยะเวลาการทำงาน และรายได้ต่อเดือน วิเคราะห์ด้วยสถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ในการเปรียบเทียบตัวแปรตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป กรณีพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ กรณีศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ กรณีศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.06$ S.D.=.37) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสังคมและชุมชน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.11$ S.D.=.37) ด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.08$ S.D.=.17) และด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.01$ S.D.=.68) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ กรณีศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.04$ S.D.=.32) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.13$ S.D.=.33) ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.11$ S.D.=.21) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.03$ S.D.=.73) ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.03$ S.D.=.73) และด้านบทบาทท้องถิ่น อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=2.89$ S.D.=.45) ตามลำดับ โดยค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ กรณีศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านบทบาทท้องถิ่น X_4 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ X_3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน X_1 มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .420 .275 และ .040 ตามลำดับ

3. แนวทางการเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ กรณีศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อตอบ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ควรศึกษาสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตามสภาพแวดล้อม สภาพที่ดินอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นไปตามแผนงานโครงการโดยมีการติดตามและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ ทั้งปรับพื้นที่โดยกรมการเกษตรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาการพัฒนาประยุกต์ใช้เทคโนโลยีประชาสัมพันธ์สื่อสารใหม่ๆมาช่วยนักวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนา และใช้ในการพัฒนาเกษตรกรอย่างจริงจังจัดวางแนวทางให้ชุมชนมีการแต่งตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการ กำหนดกติกาข้อตกลงในการนำกฎบังคับใช้จัดประชุม/เวทีประชาคมหารือ แก้ไขปัญหาประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการหรือแก้ไขปัญหาการพัฒนาเกษตรกรจัดตั้งกองทุนในการพัฒนาเกษตรกรตระหนักในการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ กรณีศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ อภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการวิจัย ระดับการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ กรณีศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสังคมและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลางและด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ทั้งนี้ ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์และให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมความรู้นำเทคโนโลยีมาใช้กับภาคการเกษตรให้มากขึ้นพร้อมสนับสนุนงบประมาณหรือหาแหล่งทุนให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒินันท์ไธและคณะ (2558) ได้ทำการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ได้ใบรับรอง Q ข้าวมีปัญหาในการผลิตข้าว คุณภาพดี คือในด้านรถรับจ้างเก็บเกี่ยวหายากอัตราค่าจ้างแรงงานสูง และราคาผลผลิตตกต่ำส่วนเกษตรกรทั่วไปมีปัญหาในการผลิตข้าวคุณภาพดี คือ ปุ๋ยมีราคาแพงสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดี พบว่า มีประเด็นที่พึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านงบประมาณในการทัศนศึกษาดูงานและการประชาสัมพันธ์ และผู้วิจัยได้จัดเวทีเสวนาเชิงวิชาการโดยเชิญผู้แทนจากภาคเกษตรกรผู้ปลูกข้าว นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และสภาเกษตรกร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเพื่อให้ผู้ร่วมเวทีเสวนาเชิงวิชาการได้พิจารณาาร่วมกันได้ข้อสรุปในการส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คือภาครัฐต้องมีความชัดเจนด้าน

นโยบายควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องควรเพิ่มงบประมาณและสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ในการปฏิบัติงานให้เพียงพอและทันสมัย และในประเด็นสำคัญที่สุดคือ ต้องเน้นการพัฒนาระบบตลาดโดยภาครัฐควรร่วมมือกับภาคเอกชน สนับสนุนตลาดข้าวคุณภาพดี แยกออกจากตลาดข้าวทั่วไป เพื่อให้ราคาผลผลิตข้าว GAP สูงกว่าราคาผลผลิตข้าวทั่วไป

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษาตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย อยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐอยู่ในระดับปานกลาง ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน อยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านบทบาทท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ทั้งนี้ภาครัฐควรจะต้องให้ประชาชนในพื้นที่มีบทบาทและมีส่วนร่วมคิดวางแผนในการดำเนินการด้านต่างๆ ของชุมชนพร้อมทั้งปลูกฝังให้ประชาชนในพื้นที่หันมาทำการเกษตรแบบอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ เจริญพันธ์ (2546) ทำการศึกษาศักยภาพต่อการทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ของชาวนา ในอำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างชาวนาในหมู่บ้านเกษตรอินทรีย์นำร่องผ่านการอบรมการทำเกษตรอินทรีย์จากหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 369 คน ผลการศึกษา ระดับทัศนคติ พบว่า ชาวนามีความเชื่อถือ ความรู้สึกและความพร้อมที่จะทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ในระดับดี โดยเพศชายจะมีทัศนคติที่ดีกว่าเพศหญิงซึ่งอาจเกิดจากผู้ชายมีโอกาสดูแลพบปะแลกเปลี่ยน ข้อมูลกับเพื่อนบ้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่าเพศหญิงในส่วนของปัญหาและอุปสรรคพบว่าผู้ที่ไม่คิดทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ให้เหตุผลว่าขาดแคลนแรงงานและต้องเช่าที่ทำนาและไม่มีแรงจูงใจในการบำรุงดิน ส่วนข้อเสนอแนะอื่นๆ พบว่า ควรส่งเสริมให้ความรู้การทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ทั่วประเทศ เนื่องจากทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์และลดต้นทุนการผลิตข้าวได้มาก

3. ผลจากการวิจัย แนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ภูมิศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ควรศึกษาสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตามสภาพแวดล้อมสภาพที่ดินอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นไปตามแผนงานโครงการโดยมีการติดตามและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ ทั้งปรับพื้นที่โดยกรมการเกษตรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาการพัฒนาประยุกต์ใช้เทคโนโลยีประชาสัมพันธ์สื่อสารใหม่ๆ มาช่วยนักวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนา และใช้ในการพัฒนาเกษตรกรอย่างจริงจังจัดวางแนวทางให้ชุมชนมีการแต่งตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการ กำหนดกติกาข้อตกลงในการนำกฎบังคับใช้จัดประชุม/เวทีประชาคมหารือ แก้ไขปัญหาประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการหรือแก้ไขปัญหการพัฒนาเกษตรกรจัดตั้งกองทุนในการพัฒนาเกษตรกรตระหนักในการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวรรค์มณีโชติ และดุสิต อธิณวัฒน์

(2562) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรอินทรีย์ในชุมชนเกษตรกรรายย่อยจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรรายย่อยสมาชิกกลุ่มรักษ์เกษตรอินทรีย์พีจีเอส ได้รับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์และระบบรับรองจากการเข้ารับการฝึกอบรมและแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในฟาร์มของตนเองตามกระบวนการผลิต เกษตรอินทรีย์มาตรฐานระดับชาติ Organic Thailand อย่างเคร่งครัด เกษตรกรรายย่อยกลุ่มนี้มีทัศนคติที่ดีต่อเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 93.33 โดยมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการทำเกษตรอินทรีย์จะส่งผลให้มนุษย์มีสุขภาพดีและเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติรวมทั้งสามารถลดต้นทุนการผลิต ถึงแม้ว่าพื้นที่ฟาร์มของเกษตรกรบางรายร้อยละ 40 ไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ปัญหานี้ก็ได้รับการแก้ไขจากการใช้องค์ความรู้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการถ่ายทอดมาบริหารจัดการฟาร์มจนกระทั่งผ่านการรับรอง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านเศรษฐกิจส่งเสริมสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มนี้สูงถึงร้อยละ 100 และ 80 ตามลำดับ เช่น การใช้งานในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นสมาชิกในครอบครัวและภาครัฐยังส่งเสริมสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่ายด้านการสนับสนุนจากภาครัฐด้านบทบาทท้องถิ่นด้านบทบาทผู้นำชุมชนแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ด้านเทคโนโลยีด้านสังคมและชุมชน อย่างไรก็ตาม เกษตรกรรายย่อยร้อยละ 40 ยังคงต้องการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทั้งด้านเงินทุนและปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิกรณีศึกษา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ คือ “ควรศึกษาสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตามสภาพแวดล้อม สภาพที่ดินอุปถัมภ์เครื่องมือต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นไปตามแผนงานโครงการโดยมีการติดตามและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ ทั้งปรับพื้นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนา จัดวางแนวทางให้ชุมชนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดข้อตกลงในการนำกฎบังคับใช้จัดประชุม/เวทีประชาคมหารือ แก้ไขปัญหาประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการหรือแก้ไขปัญหาการพัฒนาเกษตรกรจัดตั้งกองทุนในการพัฒนาเกษตรกร ตะหนักในการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์”

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชยปัญญา .(2542).*การวิเคราะห์สถิติ :สถิติเพื่อการตัดสินใจ*.พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- แพรวรินทร์ มหาวรรณ. (2551). *กลยุทธ์การตลาดผลิตภัณฑ์ผักปลอดภัยจากสารพิษของ
โครงการหลวงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่* บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัย
แม่โจ้
- วุฒินันท์ ไตและคณะ. (2558). *การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดีในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ*.KHON KAEN AGR. J. 43 (2) : 365-378 (2015).
- สวรรณค์ มณีโชติ และดุสิต อธิณัฐณ์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความความสำเร็จของเกษตร
อินทรีย์ในชุมชนเกษตรกรรายย่อย จังหวัดนครสวรรค์*. Thai Journal of Science
and Technology ฉบับที่ 8 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2562.
- สมศักดิ์ เจริญพันธ์. (2546). *ทัศนคติต่อการทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ของชาวนาในอำเภอ
เมือง จังหวัดสุรินทร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2550). *ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน: กลไกการ
ดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: บริษัท มิสเตอร์ก็อปปี (ประเทศไทย) จำกัด.

